

STORTINGET

Innst. 225 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:119 S (2025–2026)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Marthe Hammer, Sunniva Holmås Eidsvoll, Mirell Høyer-Berntsen, Kirsti Bergstø og Anne Lise Gjerstad Fredlund om digital suverenitet i en urolig tid

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen fastsette digital suverenitet som et overordnet mål i Norges digitaliseringsstrategi.
2. Stortinget ber regjeringen sikre oppretting av en nasjonal skytjeneste som eies og driftes av det offentlige, for lagring av data og som et offentlig arbeidsverktøy.
3. Stortinget ber regjeringen utvikle en konsesjonsordning for innsamling, bruk og lagring av både offentlige data og persondata for kommersielle aktører. En slik konsesjonsordning må fastsette krav til hvilke data som kan brukes, til hvilke typer formål, hvor og hvordan de lagres, og om og hvordan de kan deles med ulike tredjeparter.
4. Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal exit-strategi for utfasing av store internasjonale kommersielle IT-plattformer, slik som Microsoft 365, i statsforvaltningen og i virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner, slik danske myndig-

heter gjør, med sikte på overgang til nye systemer fortløpende i løpet av 2026.

5. Stortinget ber regjeringen redegjøre for hvordan de bedre vil følge opp GDPR og sikre at sensitiv og samfunnskritisk informasjon om innbyggere utelukkende skal behandles i løsninger som er under norsk eller europeisk jurisdiksjon.
6. Stortinget ber regjeringen redusere leverandørlåsing ved å utarbeide regler for offentlig innkjøp av IT-løsninger som bruker åpne standarder og åpen kildekode med universell utforming og muliggjør interoperabilitet i offentlig sektor.
7. Stortinget ber regjeringen styrke og videreutvikle interkommunale samarbeid og oppgavefelleskap som utvikler digitale løsninger for offentlig sektor, basert på åpne kildekode og standarder.
8. Stortinget ber regjeringen ta nødvendige grep for å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land om felles digitale løsninger og beredskap, hvor åpne kildekode og digital suverenitet over digital infrastruktur er førende for samarbeidet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Digitaliserings- og forvaltningsministere Karianne O. Tung har uttalt seg til forslaget i brev av 6. mars 2026. Brevet følger vedlagt til innstillingen. Komiteen har invitert til og har mottatt 21 skriftlige innspill i saken.

De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Konstanse Marie Alvær, Isak Veierud Busch, Sigurd Kvammen Rafaelsen og Solveig Vestenfor, fra Fremskrittspartiet, Bjørn Larsen, Rune Midtun, Helge André Njåstad og fung. leder Erlend Wiborg, fra Høyre, Mudassar Kapur og Tage Pettersen, fra Sosialistisk Venstreparti, Anne Lise Gjerstad Fredlund, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, fra Rødt, Camilla Renate Mikkelsen og fra Miljøpartiet De Grønne, Marius Langballe Dalin, viser til representantforslag Dokument 8:119 S (2025–2026) om digital suverenitet i en urolig tid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Høyre er opptatt av at det føres en politikk som gir trygghet for landet og innbyggerne. Disse medlemmer støtter intensjonen i representantforslaget, men mener det ikke er forsvarlig av Stortinget å legge såpass detaljerte føringer for viktige beslutninger om meget kompliserte saker som opprettelse og konkret utforming av en nasjonal skytjeneste eller konsepsjonsordninger for offentlige data, uten grundigere utredninger. I statsrådets brev med vurdering av representantforslaget og i flere av høringsinnspillene til komiteens behandling av saken påpekes det at det er problematiske elementer i forslagene. For eksempel oppfatter Abelia at forslaget om en konsepsjonsordning for offentlig data vil være i strid med prinsippene i Grunnloven § 100. Når det gjelder forslaget om en nasjonal skytjeneste, påpeker statsråden at det allerede er gjennomført en konseptvalgutredning (KVU) om en nasjonal skytjeneste. Av konseptene som ble vurdert, ble en lukket, statlig skytjeneste vurdert å være den dyreste løsningen. KVU-en har vært til ekstern kvalitets-sikring der en av de viktigste anbefalingene var å ikke gå videre med konseptet om en lukket statlig skytjeneste.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Rødt er enige i at det må tas grep for å sikre større digital suverenitet, og at dagens sikkerhetspolitiske situasjon tilsier en dreining mot større egenevne og fokus på beredskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at det offentlige Norge har personell og kompetanse på digital infrastruktur (IaaS) og at flere norske aktører, som Norsk helsenett og Universitetet i Oslo (UiO) har bygd egne skytjenester. Norsk helsenett samdriver datasentre i Oslo, Bergen, Trondheim og snart Tromsø. Norge har kompetansen til å bygge, sikre og samdrive datasentre

til skytjenester samt utvikle digitale plattformer og applikasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener Norges langstrakte geografi tilsier større sikkerhet i en desentralisert modell. Om digital infrastruktur i én region går ned i en krise, bør det være mulig å flytte samfunnskritiske tjenester til en annen region, og holde Norge operativt.

Disse medlemmer mener Norge bør ha en nasjonal sky for å øke totalberedskapen, sikkerhet, kapasitet og bruksmuligheter. Ettersom norske etater allerede eier og drifter egne dataklynger, samt har intern kompetanse på digital infrastruktur og samdrift, ville det være fornuftig å benytte noen av disse eksisterende ressurser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne vil bemerke at det i all hovedsak benyttes allmenn sky i Norge i dag, og at disse er eid fra utlandet. Disse medlemmer vil påpeke at det de siste årene er registrert flere digitale angrep mot norske mål. Dette er symptomatisk for moderne krigføring, som gjerne starter med sabotasje. Trusselen er antatt å øke fremover.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt er enige i at Norge trenger en nasjonal skytjeneste, og viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet, NSM, har anbefalt en nasjonal skylagringstjeneste i Norge siden 2023.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at Norge under covid-19-pandemien ikke fikk økt sin kapasitet innen skytjenester, til tross for økte behov og forespørsel om dette. Dette skyldes ifølge Microsoft ikke mangel på kapasitet, men at de ønsket å satse på mer lønnsomme forretningsområder. Dette medlem mener at lærdommen av dette er at Norge, i en fremtidig krise, må være forberedt på å bli bort- eller nedprioritert av eksterne leverandører. At Norge de siste tiårene har samlet store deler av sin digitale kapasitet til det sentrale Østlandet, øker sårbarheten.

Dette medlem mener det vil være gunstig å starte Norges nasjonale sky med aktører som har god erfaring fra samdrift. At etatene får en andel av innsparingene samdriften fører til, bør vurderes som insentiv.

Dette medlem mener det kan være hensiktsmessig at Norge på sikt ser på muligheten for å flytte samfunnskritiske funksjoner over på løsninger med åpen kildekode, slik blant annet det tyske forsvaret og Den internasjonale straffedomstolen er i gang med. Dette gjør at funksjonene ikke kan skrus av eller brukerne låses ute, slik det kan skje med kommersielle aktører.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at når det gjelder økt nordisk og europeisk samarbeid om digitale løsninger, støtter disse medlemmer dette i den grad det styrker beredskap, sikkerhet og effektivitet, uten å begrense offentlige og private aktørers handlingsrom unødvendig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget innen statsbudsjett for 2027 med en modell for offentlig skytjeneste. Utredningen må inneholde en vurdering av modell av konseptet Offentlig SkySamdrift (OSS), hvor nøkkelaktører med vellykket erfaring med dette, som for eksempel Sintef og OSS, Helsenett, Universitetet i Oslo og Forsvaret, er involvert. Skyen skal eies og driftes av det offentlige for bearbeiding, lagring og flytting av data, og som et offentlig arbeidsverktøy, og fortrinnsvis bruke åpen kildekode.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Senterpartiet deler intensjonen bak representantforslaget om å styrke Norges digitale handlefrihet og redusere sårbar avhengighet av enkeltleverandører. Disse medlemmer vil likevel understreke at de konkrete forslagene som fremmes, verken er realistiske, kostnadseffektive eller egnet til å styrke Norges reelle digitale suverenitet i praksis.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener Norges digitale handlefrihet best sikres gjennom disse medlemmer omtaler som smart suverenitet: bruk av beste tilgjengelige teknologi kombinert med strenge sikkerhetskrav, diversifisering av leverandører og sterk europeisk og nordisk forankring. Svaret på avhengighet av internasjonale teknologigiganter er mangfold og konkurranse – ikke statlige monopoler eller isolasjon fra den teknologiske utviklingen.

Disse medlemmer merker seg at flere høringsinnspill og fagekspertter støtter intensjonen bak forslaget, men er skeptiske til de konkrete tiltakene som fremmes. Disse medlemmer deler denne vurderingen.

Et illustrerende eksempel er forslaget om å fase ut Microsoft 365 fra hele statsforvaltningen «fortløpende i løpet av 2026». Disse medlemmer vil påpeke at det danske eksempelet forslagsstillerne viser til, er et langsiktig pilotprosjekt – ikke en nasjonal exit-plan med en tidshorison på få måneder. Det å gjennomføre en slik utfasing i den skalaen og det tempoet forslaget beskriver, ville medføre operasjonelt kaos og betydelige kostnader, uten at det finnes modne og skalerbare alternativer som kan erstatte eksisterende løsninger på en forsvarelig måte. Disse medlemmer mener tilnærmin-

gen heller bør være å tilrettelegge for pilotprosjekter som over tid kan gi reell diversifisering av IT-plattformer i statsforvaltningen.

Tilsvarende mener disse medlemmer at forslaget om å etablere en nasjonal offentlig skytjeneste vil medføre store budsjettmessige konsekvenser i både etablerings- og driftsfasen, uten at det er grunnlag for å tro at en slik løsning vil være teknologisk konkurransedyktig eller kostnadseffektiv over tid. Disse medlemmer mener ressursene heller bør brukes på å stille strenge krav til datalagring, sikkerhet og jurisdiksjon overfor eksisterende og fremtidige leverandører. Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra private leverandører som Jotta Group AS som uttaler:

«Norge har allerede flere private leverandører av skytjenester som oppfyller nasjonale krav og lagrer data i Norge. Disse representerer en eksisterende kapasitet som bør utnyttes – ikke erstattes.»

Disse medlemmer mener at digital suverenitet også er avhengig av gode rammevilkår for norsk næringsliv og innovasjon. Dette understøttes videre av høringsinnspillet til Tekna hvor disse medlemmer særlig vil trekke frem at:

«En mer realistisk tilnærming kan være et økosystem av interoperable tjenester bestående av offentlig eid infrastruktur for særlig kritiske funksjoner, europeiske leverandører og kommersielle tjenester der risikoen er lavere.»

Disse medlemmer mener Norges digitale handlefrihet styrkes best gjennom tett samarbeid med nordiske og europeiske land, ikke gjennom nasjonal isolasjon. Norge er allerede forpliktet av EUs personvernforordning (GDPR), og disse medlemmer mener ytterligere nasjonale særreguleringer bør utvikles i nær dialog med EUs regulatoriske rammeverk for å unngå rettslig uklarhet og unødige handelsbarrierer.

Disse medlemmer støtter forslaget om å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land om felles digitale løsninger og beredskap, og mener dette er den mest virkningsfulle tilnærmingen for å sikre reell digital suverenitet over tid.

Disse medlemmer vil understreke at Høyre tar digital suverenitet på alvor, men svaret på avhengighet av internasjonale teknologigiganter er ikke avkobling uten reelle alternativer – det er å diversifisere, samarbeide med Europa, styrke innovasjon og rammevilkårene for norske aktører, og stille strenge sikkerhetskrav til alle leverandører som slipper inn i det offentliges digitale infrastruktur.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å kontinuerlig kartlegge Norges digitale avhengigheter til andre land og jurisdiksjoner som tiltak for å sikre tilstrekkelig nasjonal kontroll med den digitale grunnmuren som understøtter kritiske samfunnsfunksjoner. Den første rapporten leveres til Stortinget innen utgangen av 2026.»

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for pilotprosjekter for å sikre en diversifisering av IT-plattformer i statsforvaltningen og i virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner, slik danske myndigheter gjør.»

«Stortinget ber regjeringen utrede felleskommunale innkjøpsordninger for avanserte digitale teknologier som kunstig intelligens, etter modell av Danmarks KOMBIT.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at Norge er et svært digitalisert land, og dermed er mye av kjerneinfrastrukturen som sikrer tjenester og varer til befolkningen, avhengig av digital infrastruktur. Det å være et digitalisert samfunn gir Norge både muligheter og risikoer. Disse medlemmer vil derfor vise til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) har løftet behovet for økt nasjonal kontroll over IKT-tjenester, herunder grunnet viktigheten av å beskytte data og tjenester samt for å hindre at Norge kommer i et stort avhengighetsforhold til andre land og tjenester.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fastsette digital suverenitet som et overordnet mål i Norges digitaliseringsstrategi.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at statsråden i sitt svarbrev viser til at verden befinner seg i en svært alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, og at digital sikkerhet og beredskap er en av regjeringens viktigste prioriteringer. Det er en god beskrivelse av en alvorlig samtid, og bør legge grunnlaget for at regjeringen raskt kommer tilbake med en plan for hvordan en kan sikre digital suverenitet som et overordnet mål for Norges digitaliseringsstrategi. Slik er det mulig å legge føringer som sikrer at en får en demokratisk og statlig kontroll med kritisk digital infrastruktur og data. Med digital suverenitet mener ikke disse medlemmer norsk alenegang, men at Norge som nasjon har kontroll med egen digital infrastruktur og data, noe som mangler i dag.

Disse medlemmer mener statsrådets tolkning av begrepet digital suverenitet er både snever og ullen når digital suverenitet tolkes som «digitalt handlingsrom – evnen til å handle selvstendig og strategisk i en digitalisert verden, også når vi er avhengige av andre». Statsråden viser heller ikke til hvordan regjeringen arbeider for å nå en økt uavhengighet, ut over at Norge deltar konstruktivt i å forme den felles retningen for digitalt handlingsrom i Norden og EU. Det mener disse medlemmer er for svakt, og legger til grunn at Norge har en altfor svak kontroll med den digitale infrastrukturen.

Disse medlemmer viser til at i arbeidet med en digital suverenitet er det avgjørende at dette ikke gjøres som en alenegang, og mener det er nødvendig å sikre et bedre og sterkere samarbeid med nordiske og europeiske land og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta nødvendige grep for å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land om felles digitale løsninger og beredskap, hvor åpne kildekoder og digital suverenitet over digital infrastruktur er førende for samarbeidet.»

«Stortinget ber regjeringen redegjøre for hvordan den bedre vil følge opp GDPR og sikre at sensitiv og samfunnskritisk informasjon om innbyggere utelukkende skal behandles i løsninger som er under norsk eller europeisk jurisdiksjon.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for et styrket og videreutviklet interkommunalt samarbeid og oppgavefellesskap som utvikler digitale løsninger for offentlig sektor, basert på åpne kildekoder og standarder.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at en rekke land nå er i ferd med å utvikle egne, nasjonale skytjenester. Fagforbundet viser i sitt hørings svar til løsninger i Tyskland, Nederland, Sør-Afrika, Sverige og Danmark. Selv om alle disse landene har vist litt ulik tilnærming, viser dette at dette er noe som flere land nå er i gang med, og som er fullt mulig å få til i Norge også. Disse medlemmer mener det finnes nok IT-kompetanse i Norge til å få til offentlige skytjenester laget og drevet i Norge, og at dette er en forutsetning for nasjonal kontroll. Dette vil danne et viktig grunnlag for å sikre seg mot en økt privatisering av offentlige data og arkiv.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre oppretting av en nasjonal skytjeneste som eies og driftes av det offentlige, for lagring av data og som et offentlig arbeidsverktøy.»

Disse medlemmer viser til at data er den mest verdifulle ressursen for IKTtilbydere. Denne ressursen får i stor grad sin verdi gjennom mengden data som akkumuleres om samfunnet og enkeltpersoner. Det er i dag ingen reguleringer som i tilstrekkelig grad ivaretar forståelsen av hvordan data som ressurs samles inn, sammenstilles og viderebrukes.

Disse medlemmer viser til at fraværet av tydelige rammer for innsamling og bruk av data muliggjør praksiser der private aktører kan kommersielt utnytte omfattende informasjon om enkeltpersoner og samfunnsutviklingen, uten tilstrekkelig åpenhet, kontroll eller demokratisk forankring. Dette gjelder særlig verdens største teknologiselskaper. For å forvalte den ressursen data er, på en måte som kommer den norske befolkningen til gode, mener disse medlemmer at det må opprettes et eget ressursregelverk for data.

Disse medlemmer ønsker også å vise til hvordan norsk offentlig sektor er svært digitalisert, og at det dermed akkumuleres, samles inn og lagres svært mye data fra og i offentlig regi. Hvilke data som samles inn, og hvordan, er avhengig av hvilke IKT-tjenester som brukes. Disse dataene viser hvordan det offentlige Norge driftes, for hvem og for hvilke mål. Dette bør ikke benyttes av, privatiseres eller selges til tredjepart uten at det er en kontroll med hvordan dataene samles inn, brukes, lagres og selges videre, da det vil utsette norsk offentlig forvaltning for en digital sårbarhet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en konsesjonsordning for innsamling, bruk og lagring av både offentlige genererte data og persondata for kommersielle aktører. En slik konsesjonsordning må fastsette krav til hvilke data som kan brukes, til hvilke typer formål, hvor og hvordan de lagres, og om og hvordan de kan deles med ulike tredjeparter.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at svært mange av høringsinstansene peker på at Norge i altfor stor grad i dag er avhengig av store internasjonale teknologiaktører i Kina og USA. Dette er aktører som på sin side igjen har et eget avhengighetsforhold til egne myndigheter, og som gjør tjenestene ytterligere sårbare. Det er allerede flere eksempler på at land og institusjoner, inkludert i Norge, har satt begrensninger for kinesiskeide aktører. I Europa ser en nå en rekke land som setter begrensninger for amerikanskeide selskaper, og som er godt i gang med å etablere egne exit-strategier. Abelia er blant aktørene som også peker på at dette ikke bare handler om egen suverenitet, men også om et svekket konkurransegrunnlag.

Disse medlemmer viser til at Redd Barna i sitt høringsinnspill peker på at det er særlig problematisk at skolen i så stor grad er avhengig av noen få store teknologigiganter. De viser blant annet til at Personvernkomisjonens utredning pekte på at en ikke har god nok demokratisk kontroll over hvordan skolesektoren lager, deler og selger barns personopplysninger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal exit-strategi for utfasing av store internasjonale kommersielle IT-plattformer, slik som Microsoft 365, i statsforvaltningen og i virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner, slik blant annet danske myndigheter gjør, med sikte på rask overgang til nye systemer.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det offentlige Norge bruker milliarder på innkjøp av IKT-tjenester og varer, derfor mener disse medlemmer at offentlig innkjøp kan og må gå foran for å muliggjøre et digitalt marked som ikke domineres av internasjonale monopoler, slik som i dag. I mange tilfeller blir også offentlige innkjøpere låst til en leverandør over svært lang tid, der særlig abonnementsløsninger gjør at prisene øker svært mye over tid, og tilgang til nye løsninger blir svært dyre.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen redusere leverandørlåsning ved å utarbeide regler for offentlig innkjøp av IT-løsninger som bruker åpne standarder og åpen kildekode med universell utforming og muliggjør interoperabilitet i offentlig sektor.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne deler forslagsstillernes bekymring for at kommersielle aktører utnytter store mengder persondata uten tilstrekkelig kontroll. Dette medlem mener imidlertid at en konsesjonsordning, slik den er beskrevet i forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, reiser betydelige juridiske og praktiske utfordringer, noe flere høringsinstanser bekrefter. Et mer treffsikkert grep er å angripe forretningsmodellen som driver masseinnsamlingen. Forordningen om digitale tjenester (DSA) forbyr allerede atferdsbasert markedsføring rettet mot mindreårige og markedsføring basert på sensitive personopplysninger. Dette medlem mener Norge bør bygge videre på dette sporet og arbeide for et bredere forbud mot atferdsbasert markedsføring basert på overvåking og profilering av enkeltpersoner, slik Miljøpartiet De Grønne fremmet forslag om i Dokument 8:227 S (2024–2025). Et slikt forbud vil fjerne det økonomiske insentivet til masseinnsamling av persondata og dermed redusere problemet ved kilden.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne deler forslagsstillernes vurdering av at Norges digitale avhengighet av et fåtall globale teknologiselskaper utgjør en alvorlig sårbarhet for samfunnssikkerhet, beredskap og demokratisk kontroll. Disse medlemmer merker seg at et bredt spekter av høringsinstanser bekrefter at avhengigheten er reell, og at behovet for politisk handling er presserende. Fagforeninger, teknologiorganisasjoner, tilsynsmyndigheter, forbrukerorganisasjoner og barnerettighetsorganisasjoner peker alle i samme retning.

Disse medlemmer merker seg statsrådets vurdering om at regjeringens pågående arbeid ivaretar intensjonen i representantforslaget, men disse medlemmer mener denne vurderingen undervurderer omfanget av det digitale avhengighetsproblemet og tempoet som kreves. Når Microsoft totalt dominerer skolene, kommunene og norske offentlige virksomheter, og også det private næringsliv, viser det at det er utilstrekkelig å overlate risikostyring til den enkelte virksomhet uten tydelige nasjonale rammer og virkemidler.

Disse medlemmer er enige med forslagsstillerne i behovet for at det offentlige har tilgang til suveren infrastruktur for lagring og behandling av data. Disse medlemmer merker seg at statsråden viser til pågående konseptvalgutredning og at en lukket statlig sky ble vurdert som den dyreste løsningen. Spørsmålet om nasjonal sky bør imidlertid ikke reduseres til et valg mellom full statlig alenegang og fortsatt avhengighet av kommersielle hyperscale-leverandører. Det avgjørende er at suveren infrastruktur er tilgjengelig for hele offentlig sektor, slik at virksomheter som håndterer sensitive eller samfunnskritiske data, har et reelt alternativ under norsk eller europeisk kontroll. Hva slags eiermodell som velges, bør styres av risiko, behov og kapasitet. Flere høringsinstanser, herunder Tekna og NITO, peker på at en risikodifferensiert tilnærming der en prioriterer kontroll over det mest kritiske, er mer realistisk og mer treffsikkert enn et krav om total overflytting.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at suveren infrastruktur for lagring og prosessering av data i sky er tilgjengelig for hele offentlig sektor.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne deler bekymringen for at offentlig sektor i for stor grad er låst til enkeltleverandører. Dette er et gjennomgående tema i høringsvarene. En nasjonal strategi for diversifisering er imidlertid et mer treffsikkert og gjennomførbart grep enn en utfasingsfrist. En slik strategi må identifisere hvilke deler av forvaltningen og virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner som bør kunne fungere uavhengig av plattformer der frem-

mede myndigheters beslutninger kan medføre ute-stengning på kort varsel.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at Redd Barna i sitt høringsinnspill peker på at skolesektorens avhengighet av store teknologigiganter er særlig problematisk. Barns personopplysninger er ikke underlagt tilstrekkelig demokratisk kontroll. Dette er et eksempel på et område som bør prioriteres i en slik strategi.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2026 utarbeide en nasjonal strategi for diversifisering fra store internasjonale kommersielle IT-plattformer i offentlig sektor. Strategien bør inkludere en plan for hvordan man konkret skal unngå at norsk offentlig sektor er låst til enkeltaktører med stor markedsmakt, som Microsoft 365. Strategien bør inkludere vurdering av hvilke deler av statsforvaltningen og virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner som bør være helt uavhengige av plattformer som man kan stenges ute fra på kort varsel basert på beslutninger fra fremmede myndigheter.»

Komiteens medlemmer fra Miljøpartiet De Grønne merker seg at statsråden viser til eksisterende anskaffelsesregelverk og digitaliseringsrundskriv. Disse virkemidlene har åpenbart ikke vært tilstrekkelige til å forhindre den leverandørlåsingen offentlig sektor i dag opplever. Dersom eksisterende føringer hadde fungert etter hensikten, ville ikke én enkelt leverandør dominert offentlige virksomheter slik de gjør i dag.

Forbrukerrådet og NITO peker på at åpne standarder, interoperabilitet og dataportabilitet er de mest effektive virkemidlene for å redusere leverandørlåsning og gi reell valgfrihet. Vivaldi Technologies AS peker i sitt høringsinnspill på at det bør skilles mellom krav om åpne standarder og protokoller, som er en forutsetning for suverenitet, og krav om at all programvare skal ha fri og åpen kildekode, som kan ha uønskede konsekvenser for norske innovatører på noen områder. Dette medlem er enig i dette og mener åpne standarder og interoperabilitet bør være bærebjelken i innkjøpskravene, mens åpen kildekode støttes gjennom andre grep.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener at åpen kildekode er et av de viktigste verktøyene for å redusere avhengighet og styrke digital suverenitet. Flere land i Europa, herunder Frankrike og Danmark, har etablert nasjonale programmer for åpen kildekode i offentlig sektor. En Harvard-studie fra 2019, Government Technology Policy, Social Value, and National Competitiveness, har vist at dette har gitt lavere kostnader, mer innovasjon

og redusert leverandøråpning. Det finnes allerede sterke offentlige utviklingsmiljøer som bidrar til åpen kildekode og til deling. Dette arbeidet bør forsterkes, og virksomheter som kan dra lasset, som Nav og Brønnøysundregistrene, bør belønnes for å gjøre det.

Mye av den kritiske digitale infrastrukturen som offentlige tjenester i Norge og Europa er avhengige av, er utviklet og vedlikeholdt av internasjonale fellesskap med åpen kildekode. Denne infrastrukturen har ofte utilstrekkelig og ustabil finansiering. Det er i Norges interesse at den forblir robust og sikker.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt program for åpen kildekode i offentlig sektor, med forslag til bevilgninger til kompetanseheving og målrettet innføring der åpne løsninger reduserer avhengighet av proprietære plattformer og styrker gjenbruk.»

Komiteens medlem fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen redusere leverandøråpning ved å utarbeide regler for offentlig innkjøp av IT-løsninger som bruker åpne standarder og muliggjør interoperabilitet i offentlig sektor.»

Komiteens medlemmer fra Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at norsk offentlig sektor systematisk bidrar med finansiering til internasjonalt arbeid med åpen kildekode som offentlige tjenester bygger på eller er avhengige av, herunder fellesskapsdrevet vedlikehold og sikkerhetsoppdateringer.»

Dette medlem understreker at digital suverenitet for et lite land som Norge ikke kan oppnås gjennom alenegang, men gjennom forpliktende samarbeid med nordiske og europeiske partnere. NITO og Tekna peker begge på aktiv deltakelse i europeiske initiativ som Gaia-X og Digital Commons som avgjørende.

Likestillings- og diskrimineringsombudet advarer om at europeisk regelverk som beskytter grunnleggende rettigheter, herunder forordningen om digitale tjenester (DSA) og KI-forordningen, nå er under press for utvanning. Norge må stå fast på full implementering av disse regelverkene slik de er vedtatt i EU, og ikke bidra til å svekke beskyttelsen av innbyggernes rettigheter.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta nødvendige grep for å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land

om felles digitale løsninger og beredskap, hvor åpne kildekode og digital suverenitet over digital infrastruktur er førende for samarbeidet, og sørge for at forordningen om digitale tjenester (DSA) og KI-forordningen implementeres i norsk lov slik de er vedtatt i EU, samt at Norge deltar aktivt i EU-initiativ for skytjenestekapasitet og regnekraft der det er relevant.»

Dette medlem viser til at statsråden skriver i sin vurdering av forslag 5 at den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at Datatilsynets oppmerksomhet om risiko ved overføring av persondata «må opprettholdes og styrkes». Dette medlem er enig i denne vurderingen, men mener den må følges av konkrete ressurser. Flere høringsinstanser, herunder HK Norge og NITO, peker på at tilsyn og myndigheter må ha tilstrekkelig kompetanse og økonomiske rammer til å møte globale plattformaktører. Disse aktørene har i dag større juridisk kapasitet enn tilsynsmyndighetene de er underlagt. Uten reell håndhevingsevne forblir personvernregelverket en papirbestemmelse.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å styrke Datatilsynets økonomiske rammer, slik at tilsynet kan føre et aktivt og ressursmessig tilstrekkelig tilsyn med overholdelse av personvernregelverket, herunder i møte med globale plattformer og skjerpet sikkerhetspolitisk risiko.»

Dette medlem viser til at den geopolitiske situasjonen har gjort det tydelig at digital infrastruktur kan brukes som pressmiddel mot stater og institusjoner. Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til at Microsoft selv har uttalt at de ikke kan garantere uforstyrret levering av tjenester uavhengig av den amerikanske presidentens politikk. Dette medlem mener det er behov for et uavhengig nasjonalt organ som kan gi strategiske råd om digital sikkerhet, suverenitet og personvern på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Demokratisk motstandskraft mot desinformasjon og algoritmisk manipulering er en forutsetning for et fungerende folkestyre i en digitalisert tid. Et nasjonalt folkeopplysningsprogram kan bidra til at innbyggere og virksomheter er bedre rustet til å identifisere og håndtere digitale trusler.

Tolletaten benytter systemer fra Palantir Technologies. Selskapet har tette bånd til amerikansk etterretning og det amerikanske krigsdepartementet. Bruken av slike systemer i norsk offentlig sektor er uforenlig med ambisjonene om digital suverenitet. Den reiser grunnleggende spørsmål om jurisdiksjon, tillit og kontroll over sensitive data.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Palantirs systemer ikke brukes i norsk offentlig sektor.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvikle og iverksette et nasjonalt folkeopplysningsprogram om digitale trusler, kildekritikk, algoritmisk manipulering og fremmede aktørers påvirkningsoperasjoner.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede etablering av et uavhengig nasjonalt digitalt kriseråd med ansvar for strategiske råd knyttet til digital sikkerhet, suverenitet og personvern.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget innen statsbudsjett for 2027 med en modell for offentlig skytjeneste. Utredningen må inneholde en vurdering av modell av konseptet Offentlig SkySamdrift (OSS), hvor nøkkelaktører med vellykket erfaring med dette, som for eksempel Sintef og OSS, Helsenett, Universitetet i Oslo og Forsvaret, er involvert. Skyen skal eies og driftes av det offentlige for bearbeiding, lagring og flytting av data, og som et offentlig arbeidsverktøy, og fortrinnsvis bruke åpen kildekode.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fastsette digital suverenitet som et overordnet mål i Norges digitaliseringsstrategi.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen ta nødvendige grep for å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land om felles digitale løsninger og beredskap, hvor åpne kildekode og digital suverenitet over digital infrastruktur er førende for samarbeidet.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen redegjøre for hvordan den bedre vil følge opp GDPR og sikre at sensitiv og samfunnskritisk informasjon om innbyggere utelukkende skal behandles i løsninger som er under norsk eller europeisk jurisdiksjon.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen legge til rette for et styrket og videreutviklet interkommunalt samarbeid og oppgavefelleskap som utvikler digitale løsninger for offentlig sektor, basert på åpne kildekode og standarder.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal exit-strategi for utfasing av store internasjonale kommersielle IT-plattformer, slik som Microsoft 365, i statsforvaltningen og i virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner, slik blant annet danske myndigheter gjør, med sikte på rask overgang til nye systemer.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen opprette et nasjonalt program for åpen kildekode i offentlig sektor, med forslag til bevilgninger til kompetanseheving og målrettet innføring der åpne løsninger reduserer avhengighet av proprietære plattformer og styrker gjenbruk.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen sørge for at Palantirs systemer ikke brukes i norsk offentlig sektor.

Forslag fra Høyre:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for pilotprosjekter for å sikre en diversifisering av IT-plattformer i statsforvaltningen og i virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner, slik danske myndigheter gjør.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen utrede felleskommunale innkjøpsordninger for avanserte digitale teknologier som kunstig intelligens, etter modell av Danmarks KOMBIT.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre oppretting av en nasjonal skytjeneste som eies og driftes av det offentlige, for lagring av data og som et offentlig arbeidsverktøy.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen redusere leverandørlåsing ved å utarbeide regler for offentlig innkjøp av IT-

løsninger som bruker åpne standarder og åpen kildekode med universell utforming og muliggjør interoperabilitet i offentlig sektor.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen utvikle og iverksette et nasjonalt folkeopplysningsprogram om digitale trusler, kildekritikk, algoritmisk manipulering og fremmede aktørers påvirkningsoperasjoner.

Forslag fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen sikre at suveren infrastruktur for lagring og prosessering av data i sky er tilgjengelig for hele offentlig sektor.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2026 utarbeide en nasjonal strategi for diversifisering fra store internasjonale kommersielle IT-plattformer i offentlig sektor. Strategien bør inkludere en plan for hvordan man konkret skal unngå at norsk offentlig sektor er låst til enkeltaktører med stor markedsmakt, som Microsoft 365. Strategien bør inkludere vurdering av hvilke deler av statsforvaltningen og virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner som bør være helt uavhengige av plattformer som man kan stenges ute fra på kort varsel basert på beslutninger fra fremmede myndigheter.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen redusere leverandørløsning ved å utarbeide regler for offentlig innkjøp av IT-løsninger som bruker åpne standarder og muliggjør interoperabilitet i offentlig sektor.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen utvikle en konsesjonsordning for innsamling, bruk og lagring av både offentlige genererte data og persondata for kommersielle aktører. En slik konsesjonsordning må fastsette krav til hvilke data som kan brukes, til hvilke typer formål, hvor og hvordan de lagres, og om og hvordan de kan deles med ulike tredjeparter.

Forslag fra Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen sikre at norsk offentlig sektor systematisk bidrar med finansiering til internasjonalt arbeid med åpen kildekode som offentlige tjenester bygger på eller er avhengige av, herunder fellesskapsdrevet vedlikehold og sikkerhetsoppdateringer.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen ta nødvendige grep for å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land om felles digitale løsninger og beredskap, hvor åpne kildekode og digital suverenitet over digital infrastruktur er førende for samarbeidet, og sørge for at forordningen om digitale tjenester (DSA) og KI-forordningen implementeres i norsk lov slik de er vedtatt i EU, samt at Norge deltar aktivt i EU-initiativ for skytjenestekapasitet og regnekraft der det er relevant.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen sørge for å styrke Datatilsynets økonomiske rammer, slik at tilsynet kan føre et aktivt og ressursmessig tilstrekkelig tilsyn med overholdelse av personvernregelverket, herunder i møte med globale plattformer og skjerpet sikkerhetspolitisk risiko.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen utrede etablering av et uavhengig nasjonalt digitalt kriseråd med ansvar for strategiske råd knyttet til digital sikkerhet, suverenitet og personvern.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å kontinuerlig kartlegge Norges digitale avhengigheter til andre land og jurisdiksjoner som tiltak for å sikre tilstrekkelig nasjonal kontroll med den digitale grunnmuren som understøtter kritiske samfunnsfunksjoner. Den første rapporten leveres til Stortinget innen utgangen av 2026.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 28. april 2026

Erlend Wiborg

fung. leder

Sigurd Kvammen Rafaelsen

ordfører

DET KONGELIGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

26/590-12

06. mars 2026

Dokument 8:119 S (2025-2026) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Marthe Hammer, Sunniva Holmås Eidsvoll, Mirell Høyser-Berntsen, Kirsti Bergstø og Anne Lise Gjerstad Fredlund om digital suverenitet i en urolig tid

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomiteens brev av 13. februar 2026 der dere ber om min uttalelse til Dokument 8:119 S (2025-2026) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Marthe Hammer, Sunniva Holmås Eidsvoll, Mirell Høyser-Berntsen, Kirsti Bergstø og Anne Lise Gjerstad Fredlund om digital suverenitet i en urolig tid.

Innledning

Den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen etter 2. verdenskrig gjør at arbeidet med digital sikkerhet og beredskap er en av regjeringens viktigste prioriteringer. Som statsministeren understreket i sin sikkerhetspolitiske redegjørelse 12. februar 2026: Vi lever i en tid med mer utilsørt maktbruk fra stormakter, større uforutsigbarhet og et enda større alvor. Dette arbeidet er avgjørende for å ivareta kritiske samfunnsfunksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner. Digital suverenitet bør ikke forstås som full nasjonal kontroll, men som vårt digitale handlingsrom – evnen til å handle selvstendig og strategisk i en digitalisert verden, også når vi er avhengige av andre.

Det digitale Norge er bygget på kritisk digital infrastruktur og et komplekst og omfattende digitalt økosystem, hvor det finnes strukturelle og systemkritiske avhengigheter med betydning for nasjonal sikkerhet og totalberedskap. Digital suverenitet kan ikke bygges gjennom norsk alenegang. Regjeringens garderingsstrategi, som prioriterer dypere og mer forpliktende samarbeid med nordeuropeiske partnere, gjelder like fullt på det digitale området

som på det militære. Det er behov for økt samarbeid og digital samhandling innenfor rammen av totalforsvaret og med allierte i Norden, EU og NATO.

Regjeringens strategiske retning, prioriteringer og tiltak for å ivareta digital sikkerhet er nedfelt i Meld. St. 9 (2022–2023) *Nasjonal kontroll og digital motstandskraft for å ivareta nasjonal sikkerhet* og Meld. St. 9 (2024–2025) *Totalberedskapsmeldingen - Forberedt på kriser og krig*. Regjeringen har utpekt 2026 til Totalforsvarsåret, og vil i løpet av året for første gang legge frem en langtidsplan for sivilt beredskap med særlig vekt på kritisk digital infrastruktur. Skal vi opprettholde og styrke vår digitale motstandskraft, er det viktig å delta i internasjonale samarbeid.

Nedenfor følger vurderinger av enkeltforslagene som er fremmet. Justis- og beredskapsministeren har gitt innspill til vurderinger av forslagene 2, 3 og 5. Næringsministeren har gitt innspill til vurderinger av forslag 6. Jeg vil understreke at disse vurderingene må leses i lys av den nasjonale sikkerhetsstrategiens tre pilarer; forsvarsevne, motstandsdyktighet og økonomisk sikkerhet, som alle har direkte relevans for digital suverenitet. Til sist gir jeg en overordnet og samlet vurdering av forslagene.

1. Stortinget ber regjeringen fastsette digital suverenitet som et overordnet mål i Norges digitaliseringsstrategi

I Norges digitaliseringsstrategi slår regjeringen fast at vi vil «sikre tilstrekkelig nasjonal kontroll med den delen av den digitale grunnmuren som understøtter kritiske samfunnsfunksjoner». I strategien slas det også fast at regjeringen frem mot 2030 vil styrke nasjonal digital sikkerhet og beredskap slik at kritiske samfunnsfunksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner blir ivaretatt. Videre slår regjeringens plan for Norge tydelig fast at både konkurransekraft og nasjonal sikkerhet er viktig fremover.

For å følge opp dette jobber aktivt for å øke vårt digitale handlingsrom. Med digitalt handlingsrom mener jeg evnen til å handle selvstendig og strategisk i en digitalisert verden, også når vi er avhengige av andre. Jeg oppfatter representantenes deler regjeringens ambisjon om at Norge skal ha mest mulig digitalt handlingsrom, og mener dette er godt dekket innenfor dagens strategi. Det er derfor ikke nødvendig med digital suverenitet som eget mål.

Begrepet digital suverenitet kan også være misvisende, ved at det kan gi inntrykk av at Norge skal gå alene. I arbeidet med å sikre diversitet, motvirke markedskonsentrasjoner og unngå «single points of failure» eller sårbarheter på det digitale området generelt og innen KI spesielt, – er ikke norsk alenegang svaret. Vi må samarbeide med andre.

Et styrket digitalt handlingsrom avhenger av tilgang på kritiske innsatsfaktorer som komponenter, kommunikasjonslinjer, datasentre, sky, programvare og KI-modeller («full-stack» eller verdikjedeavhengighet) – men også av hvordan vi bruker teknologien, hvilken kompetanse vi besitter, og hvilke reguleringer og normer som rammer den inn. Derfor samarbeider vi tett med Norden, EU og andre partnere for å sikre handlingsrom, felles

standarder og bedre alternativer. Den økte innsatsen for digitalt handlingsrom i Norden og EU styrker dette arbeidet, og Norge deltar konstruktivt i å forme den felles retningen.

Jeg viser for øvrig til svar på spørsmål 4.

2. Stortinget ber regjeringen sikre oppretting av en nasjonal skytjeneste som eies og driftes av det offentlige, for lagring av data og som et offentlig arbeidsverktøy

På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet (JD) har Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) gjennomført en konseptvalgutredning (KVU) for en nasjonal skytjeneste. KVUen har vært til ekstern kvalitetssikring. Det er valgt et konsept og besluttet oppstart av forprosjekt.

Det er store forskjeller i investerings- og driftskostnadene for de vurderte konseptene, hvor konseptet med en lukket statlig skytjeneste er dyrest. KVUen viser også til større usikkerhet mht. samfunnsøkonomiske gevinster enn hva som er vanlig for KVUer. En av kvalitetssikrers viktigste anbefalinger var å ikke gå videre med konseptet om en lukket statlig skytjeneste gitt denne usikkerheten uten videre utredninger.

Valgt konsept tar utgangspunkt i at det inngås avtale med én eller noen få leverandører som skal eie, levere, videreutvikle og drifte en lukket kommersiell skytjeneste. Valgt konsept gir staten tilgang på kompetanse, ressurser og innovasjonskraft. Det skal imidlertid stilles krav til nasjonal kontroll av skytjenesten som leverandørene må tilfredsstillende og gi garantier for. I utgangspunktet skal Nasjonal skytjeneste også defineres som skjermingsverdig infrastruktur etter sikkerhetsloven og det skal gjennomføres en sikkerhetsgradert anskaffelse.

I forkant av forprosjektet er det besluttet å gjennomføre en kort avklaringsfase for å påse at konseptvalg, føringer og rammebetingelser for nasjonal skytjeneste fortsatt er relevante, sett i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen og teknologiske utviklingen. Den skjerpede situasjonen tilsier at vi løpende må vurdere om valgte konsepter gir tilstrekkelig sikkerhet og nasjonal kontroll. Det er tatt et overordnet konseptvalg, men dette skal konkretiseres i forprosjektet. Der vil man kunne vurdere hva markedet faktisk kan tilby og om de sikkerhetskravene som staten stiller kan oppfylles.

3. Stortinget ber regjeringen utvikle en konsesjonsordning for innsamling, bruk og lagring av både offentlige data og persondata for kommersielle aktører. En slik konsesjonsordning må fastsette krav til hvilke data som kan brukes, til hvilke typer formål, hvor og hvordan de lagres, og om og hvordan de kan deles med ulike tredjeparter

Jeg tolker representantenes bruk av ordene «offentlige data» til å være data som er offentlige etter offentleglova. Det er i dag en rett til viderebruk av offentlig informasjon, regulert i offentleglova § 1 andre punktum. Reglene om viderebruk ble tatt inn i offentleglova som ledd i nasjonal gjennomføring av EUs direktiv om viderebruk av offentlig informasjon (PSI-direktivet, Public Sector Information directive) fra 2003, senere endret i 2013. Med viderebruk menes i direktivet fysiske eller juridiske personers bruk av dokumenter (data) som

er i offentlige myndigheters besittelse, for andre kommersielle eller ikke-kommersielle formål enn det opprinnelige formålet.

Stadig flere offentlige og private aktører bruker for eksempel geodata til å løse lovpålagte oppgaver, levere tjenester og som grunnlag for næringsutvikling og innovasjon. Geografiske data skaper nye verdier og bidrar til at offentlig og privat sektor løser stadig flere samfunnsutfordringer, slik som tilpasning til et klima i endring, forebygging av naturfarer og bevaring av naturmangfold. Tilgang til geodata er også viktig for å ivareta hensynet til samfunnssikkerhet og håndtere krisesituasjoner. Bruken av fellesløsningene som Kartverket forvalter, har økt betraktelig de siste årene, fra omtrent 2 milliarder oppslag i 2011 til 18 milliarder oppslag i 2023.

Prinsippet om fri rett til viderebruk av offentlig informasjon (data) det er gitt innsyn i, er forankret i offentleglova § 7. Der står det at informasjon som det er gitt tilgang til, «kan brukast til eitkvart formål dersom ikkje anna lovgivning eller retten til ein tredjeperson er til hinder for det».

Regjeringen vil om kort tid legge frem for Stortinget et forslag til ny dataforvaltningslov som reviderer reglene for viderebruk av data, og gjennomfører EUs rettsakter åpne data-direktivet og dataforvaltningsforordningen i norsk rett. Formålet med loven er å legge til rette for økt bruk av data fra offentlig sektor i samfunnet, både for verdiskaping og for å styrke åpenheten i offentlig sektor.

Når det gjelder kommersielle aktørers innsamling og bruk av personopplysninger, inneholdt både personregisterloven fra 1978 og personopplysningsloven fra 2000, som nå er opphevet, krav om forhåndsgodkjenning - også omtalt som en konsesjonsordning. Dette var en ressurskrevende og lite hensiktsmessig ordning. Nettopp derfor gikk man bort fra denne ordningen da personvernforordningen ble innført i norsk rett i 2018. Personvernforordningen legger ansvaret for å sikre personvernet på aktørene (behandlingsansvarlige), og det er disse som må vurdere personvernkonsekvenser og hvilke tiltak som må iverksettes for å sikre personopplysningene. Jeg mener at dette er en riktig tilnærming, da det er aktørene som har best kjennskap til akkurat sin bransje og dermed er nærme til å vurdere behov for tiltak.

Personvernforordningen setter strenge krav til personvernkonsekvensvurderingen som skal gjøres. Dette innebærer vurderinger av hvilke data som kan brukes og til hvilke formål, hvordan data skal lagres og hvem de kan deles med, slik representantene viser til i sitt forslag. Datatilsynet fører tilsyn med at regelverket følges, og vil kunne gi pålegg dersom regelverket ikke er fulgt. Blant annet kan Datatilsynet gi overtredelsesgebyr dersom de finner brudd på reglene. Jeg mener dette er en bedre ordning enn det gamle konsesjonssystemet vi hadde tidligere. Samtidig følger vi nøye med på om dagens tilsynsregime er tilstrekkelig rustet til å møte den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen.

4. Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal exit-strategi for utfasing av store internasjonale kommersielle IT-plattformer, slik som Microsoft 365, i statsforvaltningen og i virksomheter med kritiske samfunnsfunksjoner, slik danske myndigheter gjør, med sikte på overgang til nye systemer fortløpende i løpet av 2026

Amerikanske selskap leverer verdensledende tjenester som er avgjørende for mange norske virksomheter. Eksempelvis benytter 75 prosent av norske, offentlige virksomheter Microsoft som leverandør. De amerikanske selskapene har levert brukervennlige, sikre og skalerbare tjenester over lang tid. Det er ikke i seg selv et problem. Men markedsdominansen har gjort mange land og virksomheter i offentlig og privat sektor avhengig av tjenester fra amerikanske selskaper.

Den skjerpede geopolitiske situasjonen gjør det nødvendig å vurdere slike avhengigheter i et nytt lys. Markedskonsentrasjonen av kritisk digital infrastruktur hos et fåtall aktører er en sårbarhet vi må ta på alvor – og som ikke kan håndteres gjennom ensidig nasjonal utfasing, men gjennom systematisk risikovurdering og økt handlefrihet. Det ansvaret påhviler staten og den enkelte virksomhet. Alle offentlige og private virksomheter må derfor vurdere hvilke avhengigheter de har, og hvilken risiko det kan medføre.

Regjeringen jobber for å øke vårt digitale handlingsrom. Regjeringen har blant annet styrket kontrollen over kritisk digital infrastruktur som mobil-, bredbånd, fibernettene og datasentre i Norge. Vi utvikler KI-systemer på norsk, og vi bygger kapasitet i norsk regnekraft, slik at vi kan trene og bruke KI-systemer her i landet. Vi bygger også kapasitet til å lagre mer data i Norge.

Det er også opprettet en tverrgående arbeidsgruppe under ledelse av Digitaliseringsdirektoratet, med deltakelse fra andre større statlig etater og KS. Gruppen skal vurdere hvordan man kan forbedre virksomheters endringsevne i bruken av skytjenester. Arbeidsgruppen skal utarbeide veiledning om endringsevne i bruken av skytjenester og sørge for oppdatert kunnskap om endringer i risikobildet som gjelder faktorer som regulatorisk risiko, digital suverenitet og geopolitisk innflytelse. Gruppen arbeider blant annet med å utforme prinsipper for dataportabilitet mellom skytjenester, vurdering av så kalte exit-kostnader, den skal følge med på den regulatoriske utviklingen i EU og til slutt skal den utarbeide forslag til tiltak ut fra identifiserte felles behov i forvaltningen.

Regjeringen mener generelt det er ønskelig med flere alternativer innenfor både skytjenester og programvare, gjerne europeisk baserte løsninger og gjerne basert på åpen kildekode. Men dette er ikke noe Norge kan løse alene. Derfor samarbeider vi tett med EU på regulering av teknologigiganter. Vi samarbeider også i Norden, og innenfor det indre markedet, for at europeiske teknologiselskaper skal lykkes med å bygge alternative løsninger vi trenger.

Regjeringen ønsker at flere teknologiselskaper skal lykkes i Norge og Europa, og mener det er viktig at både offentlige og private virksomheter sprer risiko og unngår for stor avhengighet av noen få selskaper. Dette innebærer å være forberedt på å kunne flytte sine tjenester og

drift til andre løsninger ved behov. Dette ansvaret bør, som i dag, ligge i den enkelte virksomhet og være basert på deres behov og vurderinger.

5. Stortinget ber regjeringen redegjøre for hvordan de bedre vil følge opp GDPR og sikre at sensitiv og samfunnskritisk informasjon om innbyggere utelukkende skal behandles i løsninger som er under norsk eller europeisk jurisdiksjon

GDPR har ikke et forbud mot å overføre persondata til land utenfor Norge eller Europa eller bruke løsninger i slike land, men har som utgangspunkt at persondata bare kan overføres lovlig ut av EU/EØS dersom de har samme vern etter overføring som de har i EU/EØS. Alle virksomheter, både offentlige og private, har selv ansvar for å oppfylle kravene i personvernregelverket og sørge for at det ikke overfører eller på andre måter behandler personopplysninger ulovlig. Det norske Datatilsynet fører tilsyn med behandling av personopplysninger hos selskaper som er etablert her i Norge, mens selskaper etablert i andre europeiske land er underlagt datatilsynet i det aktuelle landet. Jeg opplever at risikoene forbundet med overføring av persondata til land utenfor Norge og Europa, er en problemstilling som Datatilsynet vier betydelig oppmerksomhet til. Den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at denne oppmerksomheten må opprettholdes og styrkes. Regjeringen følger derfor utviklingen tett.

6. Stortinget ber regjeringen redusere leverandørlåsing ved å utarbeide regler for offentlig innkjøp av IT-løsninger som bruker åpne standarder og åpen kildekode med universell utforming og muliggjør interoperabilitet i offentlig sektor

Innlåsingeffekter er generelt negativt for konkurransen i offentlige anskaffelser, og anskaffelsesregelverket har regler som kan motvirke dette. Oppdragsgiver må som den klare hovedregel avholde konkurranse når oppdragsgiver ønsker å kjøpe digitale løsninger. Det er kun snevre unntak for å benytte eksisterende leverandører av hensyn til eksisterende tekniske løsninger. Med hensyn til anskaffelser av IT-løsninger, gir digitaliseringsrundskrivnet departementene, statens ordinære forvaltningsorganer, forvaltningsorganer med særskilte fullmakter og forvaltningsbedrifter en rekke føringer for hvordan IT-systemer skal se ut. Dette bidrar til å ivareta blant annet universell utforming og andre nedfellede overordnede arkitekturprinsipper. Slike oppdragsgivere er ansvarlige for at føringene følges opp i sine anskaffelser.

Europakommisjonen er i ferd med å revidere sitt anskaffelsesregelverk. Dette regelverket utgjør grunnlaget for hoveddelen av det norske regelverket. Et viktig formål med revisjonen er å øke Europas konkurransekraft, sikkerhet og motstandskraft, noe som også er viktige hensyn i norske innspill til revisjonen. Utkast til ny europeisk regulering er forventet lagt frem av Europakommisjonen i andre kvartal 2026.

Etter regjeringens vurdering er det på bakgrunn av dette ikke behov for å utarbeide ytterligere regler for offentlig innkjøp av IT-løsninger nå.

7. Stortinget ber regjeringen styrke og videreutvikle interkommunale samarbeid og oppgavefelleskap som utvikler digitale løsninger for offentlig sektor, basert på åpne kildekode og standarder

Kommunene, som leverer de aller fleste tjenester inn mot innbyggere og næringsliv, har lenge brukt interkommunale samarbeid som strategisk virkemiddel og tilnærming mot en krevende ressursituasjon. Det er kommunene som etablerer interkommunale samarbeid, inkludert kommunalt oppgavefelleskap. Det er derfor opp til kommunene som deltar i samarbeidet å sette rammene for hva det interkommunale samarbeidet skal gjøre. Dette gjelder økonomiske rammer, ambisjonsnivå og hvilke typer oppgaver eller produksjon av tjenester som skal ytes.

KS er regjeringens samarbeidspartner i digitaliseringsarbeidet i offentlig sektor. Dersom det er hensiktsmessig å støtte interkommunale samarbeid på digitaliseringsområdet, vil regjeringen drøfte dette med KS. KS har ansvar for å samordne medlemmenes behov og prioriteringer på digitaliseringsområdet og har etablert KS Digital som utvikler, drifter og forvalter digitale fellestjenester for kommuner og fylkeskommuner. KS Digital, i samarbeid med KS, vil utvikle kapasitet til å gjennomføre felles anskaffelser, leverandørstyring og avtaleforvaltning på vegne av kommuner og fylkeskommuner. KS Digital benytter åpen kildekode og relevante standarder i sitt utviklingsarbeid. KS og KS Digital har dialog med Direktoratet for forvaltnings og økonomistyring (DFØ, Markeds plass for skytjenester) for å vurdere samarbeid om nasjonale anskaffelser for offentlig sektor når det er aktuelt.

Det er kommunenes ansvar å ha programvare som dekker deres behov, selv om et interkommunalt samarbeid ev. anskaffer dette på vegne av dem. En rekke kommuner gjør allerede anskaffelser gjennom Markeds plass for skytjenester hos DFØ. For dem som har tilsluttet seg anskaffelsen, foreligger det nå rammeavtaler for skytjenester fra flere leverandører. Microsoft er ikke blant tilbyderne.

8. Stortinget ber regjeringen ta nødvendige grep for å samarbeide tettere med nordiske og europeiske land om felles digitale løsninger og beredskap, hvor åpne kildekode og digital suverenitet over digital infrastruktur er førende for samarbeidet

Regjeringen samarbeider allerede tett både med Norden og med EU. Norden har et felles mål om å bli verdens mest integrerte region, også digitalt. Teknologisk suverenitet er prioritert i samarbeidet i Nordisk Ministerråd i 2026, og Norge har foreslått å fortsette satsingen på dette i 2027, da Norge tar over formannskapet.

Sammen med Norden og Baltikum har vi etablert Nordisk KI-senter, også kjent som New Nordics AI. Dette er et initiativ som samler regjeringer og næringsliv i Norden for å styrke regionens posisjon innen kunstig intelligens. Målet er å gjøre Norden-Baltikum til en samkjørt og ledende region for ansvarlig og bærekraftig bruk av KI, og gjennom dette styrke Nordens digitale konkurransekraft.

EU trapper opp innsatsen for europeisk konkurransekraft og forenkler regelverk for å styrke europeiske teknologimiljøer. Dette følger Norge tett. EUs forordninger om digitale tjenester (DSA) og digitale markeder (DMA) er eksempel på regelverk som setter grenser for tech-kjempenes makt. Regjeringen jobber med å innføre disse i norsk lov så raskt som mulig. Vi er også med i EUs DIGITAL-program for digital omstilling og bruk av innovative digitale teknologier i samfunnet og næringslivet. Dette bidrar til å sikre konkurransekraft og bygge felleseuropeiske kapasiteter innen digitale teknologier. Regjeringen vil forsterke dette samarbeidet.

Overordnet vurdering av representantforslaget

Regjeringen styrker Norges digitale handlingsrom; Norges evne til å bevare styring, sikkerhet og handlefrihet i en digital tidsalder. Det omfatter hele den digitale verdikjeden fra fysisk infrastruktur og nettverk, via maskinvare og skytjenester, til data, programvare og kunstig intelligens. Å redusere sårbarhet forutsetter at vi bygger flere alternative løsninger og partnerskap – at vi får flere ben å stå på digitalt.

Totalberedskapsmeldingen prioriterer å styrke digital motstandskraft og nasjonal kontroll over kritisk infrastruktur og strategisk viktige virksomheter, naturressurser, eiendom og verdier, hvor økt kompetanse innenfor digital sikkerhet er et foreslått tiltak. Vi jobber tett med våre nordiske naboer og med EU og øvrige allierte. Dette er avgjørende for å sikre handlingsrom, felles standarder og flere reelle alternativer. Vi deler målet om å styrke Norges digitale handlingsrom, som vi ønsker å forbedre gjennom det arbeidet jeg har beskrevet i dette brevet. Jeg kommer tilbake til Stortinget på relevant måte med de tiltakene som kommer ut av det pågående arbeidet knyttet til dette. Derfor mener jeg at intensjonen i representantforslaget er godt ivaretatt i regjeringens pågående arbeid, og at forslagene ikke bør vedtas.

Med hilsen

Karianne Oldernes Tung

